

УДК 368

СЛОБОДЯНЮК ОЛЬГА,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування Одеського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса

РОЛЬ ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У статті дано критичну оцінку правового статусу страхового посередництва в Україні. Визначено чинники, які обумовлюють його важливу роль у розвитку страхового ринку України. Встановлено кількісні й вартісні індикатори ринку посередницьких послуг брокерів у страхуванні та перестраховуванні, надано їх логічне пояснення. Обґрунтовано пропозиції щодо створення належних умов для розвитку посередництва на страховому і перестраховальному ринках України.

Ключові слова: посередницька діяльність; страховий ринок; страхування; перестраховування; брокер.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування перестраховального ринку значно залежить від розвитку його інфраструктури, адже вона створює можливості для реалізації перестраховальних послуг, опосередковує, прискорює та полегшує укладання й здійснення перестраховальних угод. На розвинених ринках перестраховування важливе місце посідає інститут страхового посередництва (брокерів і консультантів) [1, с. 157]. З огляду на стан розвитку вітчизняного страхового ринку посередницька діяльність є необхідним засобом активізації його розвитку та інтеграції у світовий ринок перестраховування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми розвитку посередницької діяльності у сфері страхування знаходяться в центрі уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних учених. Так, американська дослідниця С. Кемплер доводить, що страхові та перестраховальні компанії стикаються з такими ж ризиками та проблемами управління, що й інші великі корпорації, які працюють на глобальному ринку. До специфічних ризиків страхувальників вона відносить протекційність дії уряду в країнах, що розвиваються, і в країнах, де ринок страхування лише формується; різні переваги споживачів страхового продукту в розвинених країнах і країнах, що розвиваються; відсутність надійних даних для прогнозування ризиків у країнах, що розвиваються; обмеження для зростання на розвинених ринках; конкуренція з боку інших фінансових інститутів [2]. Український фахівець із проблем страхування О. В. Кнейслер зауважує, що без ефективного функціонування ринку перестраховування й професійних гравців на ньому неможливо підтримувати економічну стабільність страхового ринку, його фінансову безпеку, розширювати фінансові можливості страховиків та межі страхового бізнесу [3; 4]. Погоджуємося з О. В. Козьменко [5, с. 28], що вітчизняний ринок перестраховування перебуває на початковому етапі розвитку, оскільки гостро постають проблеми ефективного регулювання та правового забезпечення діяльності учасників ринку, якості й різновидів пропонованих перестрахових послуг. Т. В. Татаріна акцентує на необхідності зміцнення та

стабільного функціонування страхового ринку як одного з важелів фінансової системи країни, що вимагає застосування дієвих засобів підтримки його розвитку [6, с. 175]. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, визнаємо необхідність уточнення умов для здійснення посередницької діяльності, адекватних сучасному стану вітчизняного страхового ринку та провідній світовій практиці.

Метою статті є обґрунтування заходів із активізації ролі посередницької діяльності в розвитку страхового ринку України.

Виклад основного матеріалу. Сучасна вітчизняна модель функціонування страхового ринку орієнтується на масову пропозицію страховими компаніями стандартизованих страхових продуктів, що зменшує роль страхових посередників. Їхня діяльність характеризується недосконалим нормативно-правовим забезпеченням, неповнотою інформаційної бази, низьким рівнем підготовки кадрового потенціалу. Потреби розвитку реального страхування, динамічно зростаючий попит клієнтів обумовлюють перехід до нової, більш ефективної клієнт-орієнтованої моделі страхування. Це передбачатиме розвиток страхового посередництва, формування професійної інфраструктури страхового ринку (зокрема, інституту страхових посередників).

Закон України "Про страхування" не містить поняття "страхове посередництво", натомість роз'яснює, що "посередницька діяльність страхових і перестрахових брокерів у страхуванні й перестраховуванні здійснюється як виключний вид діяльності і може включати консультування, експортно-інформаційні послуги, роботу, пов'язану з підготовкою, укладанням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховування), у тому числі щодо врегулювання збитків у частині одержання та перерахування страхових платежів, страхових виплат та страхових відшкодувань за угодою відповідно із страхувальником або перестраховальником, інші посередницькі послуги у страхуванні та перестраховуванні за переліком, встановленим Уповноваженим органом" [7].

Суб'єктами страхового посередництва є страхові (пе-

рестрахові) брокери, страхові агенти, відтак посередництво в перестрахованні є складовою страхового посередництва. Посередницька діяльність на страховому ринку здійснюється страховими агентами та страховими брокерами, тоді як на ринку перестраховання - перестраховими брокерами. Тобто страхове посередництво на перестраховальному ринку передбачає лише брокерську діяльність. Перестрахові брокери є невід'ємним елементом посередництва між перестраховиком і перестраховальником.

Під страховим посередництвом розуміється врегульована норма права господарська діяльність страхового посередника (агентська та брокерська). Страхові брокери - юридичні або фізичні особи, які зареєстровані в установленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу в страхуванні як страхувальник. Страхові брокери - фізичні особи, які зареєстровані в установленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, не мають права отримувати та перераховувати страхові платежі, страхові виплати та виплати страхового відшкодування.

Перестрахові брокери - юридичні особи, які здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у перестрахованні від свого імені на підставі брокерської угоди зі страховиком, який має потребу в перестрахованні як перестраховальник.

Такі законодавчі вимоги пояснюються тим, що учасниками перестраховального ринку є безумовно професійні гравці (страхові й перестраховальні компанії), а відповідно, посередницькі послуги їм повинні надаватися тільки юридичними особами - підприємницькими структурами. Дозволяється здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера однією юридичною особою за умови виконання нею вимог щодо здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера.

Страхові й перестрахові брокери, які зареєстровані в установленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні (перестрахованні) від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу в страхуванні (перестрахованні) як страхувальник (перестраховальник).

Страхові агенти - фізичні або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика й виконують частину його страхової діяльності, а саме: укладають договори страхування, одержують страхові платежі, виконують роботи, пов'язані із здійсненням страхових виплат та страхових відшкодувань. Страхові агенти є представниками страховика й діють в його інтересах за винагороду на підставі договору доручення зі страховиком, а тому їхня діяльність не вважається винятковим видом підприємництва. У Положенні Кабінету Міністрів України "Про порядок провадження діяльності страховими посередниками" [8] чітко розмежовано терміни "агентська діяльність" та "брокерська діяльність", при цьому саме брокерська діяльність розглядається як професійна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності на користь страхувальника або перестраховальника (цедента).

Розглянемо основні підходи до розуміння сутності страхового посередництва, які застосовуються в міжнародній практиці. У Директиві № 2002/92/ЄС "Про страхове посередництво" [9] розмежовуються поняття "страхове посередництво" і "посередництво в перестрахованні". Відмінності в них полягають лише у взаємозамінні

понять "страхування" та "перестраховання", при цьому суттєвих особливостей не наведено. Страхове посередництво (посередництво в перестрахованні) визначається як діяльність щодо подання, пропонування чи виконання інших дій, які передують укладанню договорів страхування (перестраховання), або відбуваються після укладання таких договорів, або з надання допомоги в адмініструванні й виконанні таких договорів, зокрема, у випадку претензій.

Одним із завдань страхових посередників є продаж страхових (перестрахових) продуктів, залучення нових клієнтів, просування страхових (перестраховальних) послуг від страховика (перестраховика) до споживача, консультування споживачів на етапі укладання, виконання й розірвання договору страхування (перестраховання), а відповідно, орієнтація на задоволення потреб клієнтів. Однак основними функціями перестрахових брокерів є аналіз усіх страхових ризиків, визначення необхідного обсягу перестраховального захисту, пошук надійного перестраховика й розміщення страхових ризиків на взаємовигідних для цедента й перестраховика умовах, урегулювання збитків у разі настання страхового випадку відповідно до умов договору перестраховання. Сутність брокерської діяльності в сучасному страхуванні й перестрахованні полягає саме в гармонійному поєднанні інтересів суб'єктів страхового й перестрахового ринків, а не в задоволенні потреб окремого з них. Посередницька діяльність у перестрахованні допомагає страховикам обрати найбільш вигідні пропозиції щодо формування додаткових гарантій виконання страхових зобов'язань та зміцнює довіру й відносини між перестраховальником і перестраховиком, сприяє підвищенню якості надання перестраховальних послуг та розвитку страхового й перестрахового бізнесу, забезпечує створення сприятливого конкурентного середовища на ринку перестраховання.

Діяльність страхових та перестрахових брокерів підлягає реєстрації в Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг). У Положенні про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та у вимогах до ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів [10] встановлено вимоги до перестрахових брокерів під час провадження посередницької діяльності в перестрахованні: наявність відповідних знань та кваліфікації керівників юридичних осіб, які мають бути підтверджені свідоцтвом (сертифікатом) установленого зразка; забезпечення гарантії щодо професійної відповідальності та інші вимоги, передбачені чинним законодавством України. Для здійснення посередницької діяльності на страховому ринку необхідно отримати свідоцтво про внесення до Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів.

Державний реєстр страхових та перестрахових брокерів розміщується на офіційній веб-сторінці Нацкомфінпослуг в Інтернеті [11]. По кожному брокеру вноситься така інформація: назва юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові громадянина-підприємця; юридична адреса брокера; код ЄДРПОУ; прізвище, ім'я та по батькові керівника; реєстраційний номер за державним реєстром (або номер свідоцтва); телефони.

Станом на 01.10.2016 р. у реєстр внесено інформацію про 55 брокерів, із яких два - фізичні особи, решта юридичні. Реєстр дає можливість контролювати загальну кількість брокерів, що працюють на ринку страхування та перестраховання, та забезпечує необхідною інформацією потенційних клієнтів щодо контактної інфор-

мації про них. Утім, реєстр не має необхідного рівня прозорості. Для її підвищення реєстр доцільно доповнити такою інформацією: основні напрями діяльності і спеціалізація (страхування і/або перестрахування), перелік страховиків (перестраховиків), з якими співпрацюють брокери, та види страхування, за якими перестраховуються ризики за допомогою посередників, адреса офіційної веб-сторінки наведених брокерів в Інтернеті. Реєстр доцільно оновлювати одночасно з прийняттям рішення про видачу або анулювання свідоцтва брокера про реєстрацію.

Страхові та/або перестрахові брокери мають складати фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності відповідно до затвердженого Порядку складання та подання звітності страхових та/або перестрахових брокерів [12]. Звітність у паперовій формі за складом даних повинна відповідати електронному варіанту у форматі, наведеному на офіційному сайті Нацкомфінпослуг у мережі Інтернет, та містити визначені реквізити. Звітні дані страхового та/або перестрахового брокера, що надаються до Нацкомфінпослуг у паперовій та електронній формах, повинні бути достовірними та повними. Відкритість фінансової звітності страхових та/або перестрахових брокерів, складеної за міжнародними стандартами, сприятиме впровадженню посередницької діяльності на українському ринку перестрахування. Звітні дані страхового та/або перестрахового брокера мають супроводжуватися пояснювальною запискою, у якій відображається: аналіз проведеної посередницької діяльності за звітний період в частині: обсягів наданих страхових та/або перестрахових брокером посередницьких послуг; пріоритетних напрямів діяльності страхового та/або перестрахового брокера; заходів, здійснених для розширення обсягів надання посередницьких послуг; аналізу прибутковості (збитковості) посередницької діяльності.

Нацкомфінпослуг України на своїй офіційній веб-сторінці в Інтернеті веде перелік страхових та/або перестрахових брокерів-нерезидентів, які повідомили про намір здійснювати діяльність на території України [13]. Перелік містить назву юридичної особи, місцезнаходження брокера, інформацію про дозвільні докумен-

ти, основні напрями діяльності, контакти. Станом на 01.10.2016 р. до переліку входить 14 брокерів-нерезидентів, у тому числі чотири із Латвії, три зі Швейцарії, по два - з Австрії і Чехії, по одному - із Італії, Німеччини, Литви. Наприклад, основним видом діяльності перестрахового брокера: "Talanx Reinsurance Broker GmbH" (Німеччина) є надання консультаційних послуг з питань страхування, перестрахування, посередництво в розміщенні та/або розміщення ризиків первинного страхування, перестрахування та ретроцесії. Діяльність перестрахового брокера "Greenstone insurance and reinsurance broker" (Латвія) обмежується наданням посередницьких послуг у перестрахуванні. Решта брокерів-нерезидентів надає посередницькі послуги в страхуванні та перестрахуванні, оскільки ширший перелік основних напрямів діяльності брокерів дає їм більше можливостей.

На вітчизняному перестраховому ринку інститут перестрахових посередників займає невелику нішу, а перестрахові відносини їхні учасники організовують переважно без участі перестрахових брокерів. Протягом 2015 р. на ринку посередницьких послуг брокерів у страхуванні та/або перестрахуванні в Україні було укладено 2583 угоди, основна частка яких припадала на страховиків-резидентів (81,92 %) (табл. 1). Значно меншою є кількість укладених угод із перестраховиками-нерезидентами (11,89 %) та перестраховиками-резидентами (5,34 %). За видами страхування найбільша кількість угод відноситься до обов'язкового страхування (41,77 %), приблизно однакові частки має страхування життя (22,53 %) та майнове страхування (21,14 %).

Протягом аналізованого періоду вартість укладених угод становила 933,7 млн грн, основна частка яких припадає на перестраховиків-нерезидентів (88,51 %). Друге місце за сумами угод посідають страховики-резиденти (10,65 %). Утім, питома вага у розрізі страховиків-нерезидентів та перестраховиків-резидентів не перевищує 1 %. За видами страхування лідирує майнове страхування (53,88 %) та обов'язкове страхування (29,87 %). Значно менші частки припадають на особисте страхування (6,55 %) і страхування відповідальності (9,58 %). Найбільш привабливим сегментом для посередниць-

Таблиця 1. - Аналіз надання посередницьких послуг брокерів у страхуванні та/або перестрахуванні в Україні станом на 31.12.2015

Суб'єкти угоди	Добровільне страхування				Обов'язкове страхування	Разом		
	життя	особисте	майнове	відповідальності		од. (тис. грн)	%	
Кількість договорів, укладених брокерами, од.								
страховики-резиденти	582	109	216	211	998	2116	81,92	
страховики-нерезиденти	0	0	14	8	0	22	0,85	
перестраховики-резиденти	0	0	104	5	29	138	5,34	
перестраховики-нерезиденти	0	5	212	38	52	307	11,89	
Разом	582	114	546	262	1079	2583	100,0	
	у %	22,53	4,41	21,14	10,14	41,77	100,0	
Страхові платежі (премії, внески), тис. грн								
страховики-резиденти	1183,2	60465,5	30485,8	3375,8	3895,2	99405,5	10,65	
страховики-нерезиденти	0,0	0,0	1208,7	1060,3	0,0	2269,0	0,24	
перестраховики-резиденти	0,0	0,0	2489,8	1310,0	1774,3	5574,1	0,60	
перестраховики-нерезиденти	0,0	687,5	46884,8	83681,8	273228,8	826442,9	88,51	
Разом	тис. грн	1183,2	61153	503029,1	89427,9	278898,3	933691,5	100,0
	%	0,13	6,55	53,88	9,58	29,87	100,00	

Джерело: складено за даними [14].

кої діяльності виявилось надання послуг з укладення угод із перестраховиками-нерезидентами за майновим страхуванням, на який припадає 50,21 % усіх страхових платежів.

Таким чином, роль перестрахового брокера є важливою у сфері формування перестраховальних взаємовідносин між учасниками вітчизняного та зарубіжного ринків перестраховання. Основою причиною передачі вітчизняними страховиками частини страхових ризиків у зарубіжне перестраховання є наявність у їхніх портфелях значної питомої ваги страхування потенційно високозбиткових ризиків за умов низької фінансової ємності. Більшість зарубіжних перестраховиків практично не приймають у перестраховання такі ризики українських перестраховальників без участі брокерських компаній. При цьому від брокерів вимагається наявність певного рівня акредитації, високого рівня професійної репутації, позитивного досвіду ведення брокерської діяльності та обслуговування клієнтів.

Водночас перестраховий брокер, забезпечуючи інтеграцію вітчизняного перестраховального ринку у світовий, сприяє залученню іноземних інвестицій у національну економіку. До послуг брокерів при виході на міжнародний ринок звертаються вітчизняні страхові компанії, які не мають налагоджених прямих зв'язків із перестраховиками-нерезидентами, тоді як в Україні страховики укладають договори перестраховання за мінімальної участі посередників.

Для створення належних умов для розвитку посередництва на ринку перестраховання необхідно врахувати провідні світові стандарти та рекомендації ЄС, відповідно до яких страхові й перестрахові посередники повинні застрахувати професійну відповідальність. Альтернативною є наявність належної гарантії на випадок відповідальності, що виникає з професійної недбалості, у розмірі, як мінімум, EUR 1000000 по кожній претензії і сукупно EUR 1500000 на рік по всіх претензіях, якщо таке страхування або відповідна гарантія вже не були надані страховою, перестраховою компанією або іншою організацією, від імені яких діє страховий або перестраховий посередник. Директива ЄС [9] висуває вимоги до страхових посередників про необхідність створювати гарантійний фонд і мати фінансові ресурси у розмірі 4 % від суми премій, які щорічно збираються, на рівні, як мінімум EUR 15000.

Висновки

1. Посередницька діяльність відіграє важливу роль у розвитку страхового ринку України, оскільки допомагає його учасникам обирати найоптимальніші пропозиції щодо формування додаткових гарантій виконання страхових зобов'язань; зміцнює партнерські відносини та довіру між перестраховальником та перестраховиком; сприяє покращенню якості та динаміки продажу перестрахових послуг; підтримує сприятливе конкурентне середовище на ринку перестраховання.

2. Встановлено, що кількісні й вартісні показники ринку посередницьких послуг брокерів у страхуванні та/або перестрахованні в Україні не співпадають. За кількістю угод лідерські позиції мають страховики-резиденти, за вартісними - перестраховики-нерезиденти. Найбільш привабливим сегментом для посередницької діяльності виявилось надання послуг із укладення угод із перестраховиками-нерезидентами за майновим страхуванням.

3. Для створення належних умов для розвитку посередництва на страховому й перестраховому ринках Ук-

раїни необхідно підвищити прозорість діяльності брокерів, запровадити страхування ними професійної відповідальності та формування гарантійних фондів.

Перспективами подальших досліджень є узагальнення форм здійснення перестрахової діяльності та їх адаптація до інституціональних умов України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кнейслер О. В. Страхове посередництво на ринку перестраховання / О. В. Кнейслер // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 1. - С. 154-159.
2. Kempler C. Corporate Governance and Risk Management in the Insurance and Reinsurance Industries / Cecelia Kempler // Global Perspectives on Insurance Today. - Palgrave Macmillan US, 2010. - Pp. 171-188. doi: 10.1057/9780230117372_14
3. Кнейслер О. В. Проблеми й перспективи розвитку професійного ринку перестраховання в Україні / О. В. Кнейслер // Фінанси України. - 2012. - № 11. - С. 108-117.
4. Кнейслер О. В. Прагматизм функціонування перестрахових брокерів в Україні / О. В. Кнейслер // Науковий вісник Ужгородського нац. університету: Сер.: Економіка. - 09/2012. - Вип. 3 (37). - С. 80-84.
5. Козьменко О. В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку перестраховання в Україні / О. В. Козьменко, А. О. Бойко // Фінанси України. - 2011. - № 6. - С. 24-32.
6. Татаріна Т. В. Особливості функціонування перестрахових брокерів на вітчизняному ринку перестраховання / Т. В. Татаріна, К. В. Третяк // Проблеми економіки. - 2014. - № 4. - С. 170-176.
7. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page2>.
8. Про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 № 1523 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1523-96-%D0%BF>.
9. Директива № 2002/92/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС про страхове посередництво ЄС : Міжнародний документ від 09.12.2002 № 2002/92/ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a80.
10. Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.05.2004 № 736 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04>.
11. Державний реєстр страхових та перестрахових брокерів станом на 01.10.2016 р. [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. - Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Reestr-strax-broker-DRSB/38062828-drsb.xlsx>.
12. Порядок складання та подання звітності страхових та/або перестрахових брокерів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 04.08.2005 р. № 4421 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0955-05>.
13. Перелік страхових та/або перестрахових брокерів-нерезидентів, які повідомили про намір здійснювати діяльність на території України станом на 01.10.2016 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Perelik-straxbroker-nerезидент-PSBN/38062828-psbn.xlsx>.
14. Інформація про посередницькі послуги у страхуванні та/або перестрахованні станом на 31.12.2015 р. [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. - Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-poserednicki.html>.

Слободянюк Ольга,

кандидат економічних наук, доцент, завідувача кафедри фінансов, банківського дела и страхования Одеського торгово-економічного інститута Київського національного торгово-економічного університета, г. Одеса

РОЛЬ ПОСРЕДНИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗВИТИИ СТРАХОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ

В статье дана критическая оценка правового статуса страхового посредничества в Украине. Установлены факторы, обуславливающие его важную роль в развитии страхового рынка Украины. Определены количественные и стоимостные индикаторы рынка посреднических услуг брокеров в страховании и перестраховании, предложено их логическое объяснение. Обоснованы предложения по созданию условий для развития посредничества на страховом и перестраховом рынках Украины.

Ключевые слова: посредническая деятельность; страховой рынок; страхование; перестрахование; брокер.

Slobodyanyuk Olga,

Ph.D. in Economics, Senior Lecturer, Associate Professor,
Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Kyiv National University of Trade and Economics, Odessa Institute of Trade and Economics, Odessa

THE ROLE OF MEDIATION IN THE DEVELOPMENT OF INSURANCE MARKET OF UKRAINE

Relevance of the article is determined that the effective functioning of the reinsurance market greatly depends on the development of its infrastructure because it creates opportunities for implementation of reinsurance services, mediates, accelerates and facilitates placement and execution of reinsurance contracts. Given the state of the domestic insurance market mediation necessary means to enhance its development and integration into the global reinsurance market.

The article is a study of measures to enhance the role of mediation in the insurance market of Ukraine.

The article provided a critical assessment of the legal status of insurance mediation in Ukraine. Factors that determine its role in the insurance market of Ukraine. Established quantitative and cost indicators of intermediation of brokers in insurance and reinsurance, given their logical explanation. Suggestions to create appropriate conditions for the development of mediation in the insurance and reinsurance markets in Ukraine.

Mediation plays an important role in the development of the insurance market of Ukraine since: helping the participants to choose the most optimal proposal for the establishment of additional guarantees of the insurance liabilities; strengthening partnerships and trust between the reinsurer and the reinsurer; improves the quality and dynamics of sales reinsurance services; supports a healthy competitive environment in the reinsurance market.

It was established that the quantitative and cost indicators of intermediation of brokers in insurance and / or reinsurance in Ukraine do not match. By number of deals leadership position with insurers-residents, the cost - non-resident reinsurers. The most attractive segment for mediation turned provision of agreements with non-resident reinsurers for property insurance.

To create the appropriate conditions for the development of mediation in the insurance and reinsurance markets of Ukraine should: increase transparency of brokers to introduce their professional liability insurance and the formation of guarantee funds.

Keywords: mediation; insurance market; insurance; reinsurance; brokerage.

REFERENCES

1. Kneysler, O. V. (2013), Insurance mediation on the market of reinsurance, *Aktualni problemy ekonomiky [Actual problems of economy]*, No.1, 154-159 (ukr).
2. Kempler, Cecelia (2010), Corporate Governance and Risk Management in the Insurance and Reinsurance Industries, in: *Global Perspectives on Insurance Today*, Palgrave Macmillan US, 171-188. doi: 10.1057/9780230117372_14
3. Kneysler, O. V. (2012), Problems and prospects of development of the professional reinsurance market in Ukraine, *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, No. 11, 108-117 (ukr).
4. Kneysler, O. V. (2012), Pragmatism of operation reinsurance brokers in Ukraine, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Ekonomika [Scientific Bulletin of the Uzhgorod Nat. University. Ser.: Economics]*, No. 3 (37), 80-84 (ukr).
5. Kozmenko, O. V., Boiko, A. O. (2011), Current state and prospects of the reinsurance market in Ukraine, *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, No. 6, 24-32 (ukr).
6. Tatarina, T. V., Tretiak, K. V. (2014), Features operation reinsurance brokers in the domestic reinsurance market, *Problemy ekonomiky [Problems of Economics]*, No. 4, 170-176 (ukr).
7. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy [On Insurance Law of Ukraine] (1996), available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page2> (ukr).

8. Pro poriadok provadzhennia diialnosti strakhovymy poserednykamy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the procedure of activities of insurance intermediaries: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine] (1996), available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1523-96-%D0%BF> (ukr).

9. Dyrektyva № 2002/92/EU Yevropeiskoho Parlamentu i Rady EU pro strahove poserednytstvo EU: Mizhnarodnyi dokument [Directive number 2002/92/EU of the European Parliament and the EU Council on insurance mediation EU: International Document] (2002), available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a80 (ukr).

10. Polozhennia pro reyestraciyu strahovykh ta perestrakhovykh brokeriv i vedennia derzhavnogo reyestru strakhovykh ta perestrakhovykh brokeriv: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy [The provisions on registration of insurance and reinsurance brokers and keeping the state register of insurance and reinsurance brokers: Order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine] (2004), available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04> (ukr).

11. Derzhavnyi reyestr strakhovykh ta perestrakhovykh brokeriv [The state register of insurance and reinsurance brokers: National Commission for State Regulation of Financial Services Markets] (2016), available at: <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Reestr-strax-broker-DRSB/38062828-drsb.xlsx> (ukr).

12. Porjadok skladannia ta podannia zvitnosti strakhovykh ta/abo perestrakhovykh brokeriv: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy [Drawing up and filing insurance and/or reinsurance brokers: Order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine] (2005), available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0955-05> (ukr).

13. Perelik strakhovykh ta/abo perestrakhovykh brokeriv-nerezidentiv, yaki povidomyly pro namir zdiisniuvaty diyalnist na terytorii Ukrainy [List of insurance and / or reinsurance brokers-resident who reported the intention to operate in Ukraine (2016), available at: <http://nfp.gov.ua/files/reestry/Perelik-straxbroker-nerezident-PSBN/38062828-psbn..xlsx> (ukr).

14. Informatsiia pro poserednytski poslугy u strakhuvanni ta/abo perestrakhuvanni: Natsionalna komisiya, scho zdiysniuye derzhavne rehulivannia u sferi ryнкiv finansovykh posluh [Information on mediation services for insurance and/or reinsurance: National Commission for State Regulation of Financial Services Markets] (2015), available at: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-poserednicki.html> (ukr).

© Слободянюк Ольга

Надійшла до редакції 17.10.2016

УДК 330.3

СТЕБЛЯНКО ІРИНА,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки та управління національним господарством

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті надано оцінку динаміки і структури освоєних капітальних вкладень в Україні протягом 2010-2015 рр. у розрізі інвестиційних активів, видів економічної діяльності, джерел фінансування інвестицій та їх розподілу за регіонами. Визначено переваги й вади існуючого стану та динаміки інвестиційного забезпечення, а також наслідки його впливу на структурний розвиток національної економіки. Розроблено пропозиції з визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності, виходячи з трисекторної моделі національної економіки, а також становлення інституціональних інвесторів, усунення регіональних диспропорцій.

Ключові слова: національна економіка; структурний розвиток; інвестиційне забезпечення.

Постановка проблеми. Структурний розвиток національної економіки має орієнтуватися на побудову високоефективної конкурентоспроможної динамічної соціально орієнтованої економічної системи за рахунок розширення застосування інноваційних технологій та інвестиційної складової [1, с. 202]. На інвестиційну

привабливість національної економіки впливають зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) фактори [2, с. 425]. За період тривалого спаду та стагнації виробництва в Україні сформувалася ендогенно неефективна структура економіки із напівсировинною орієнтацією розвитку, яка характеризується занепадом високотех-